

**Тернопільська обласна рада**  
**Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової**  
**адміністрації**  
**Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії**  
**ім. Тараса Шевченка**

*Циклова комісія гуманітарних дисциплін*



**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Заступник директора  
з навчальної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

« 01 » *серпень* 20*26* року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
***Історія української державності та культури***

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**  
Галузь знань **А Освіта**  
Спеціальність Спеціальністю **A2 Дошкільна освіта**  
Освітньо-професійна програма **Дошкільна освіта**

Романюк В. В. Історія української державності та культури: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань А Освіта за спеціальністю А2 Дошкільна освіта. Кременець, 2026. 18 с.

**Розробник:**

**Романюк Віталій Васильович** – викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін

Протокол від «31» серпня 2026 року № 1

Голова циклової комісії



Ольга БОНЧИК

## **Вступ**

Навчання історії спрямоване на реалізацію завдань, які полягають в розвитку та соціалізації особистості здобувачів освіти, формуванні в них загальної культури, національної самосвідомості, світоглядних орієнтирів, творчих здібностей, здатності до саморозвитку і самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Дошкільна освіта з галузі знань А Освіта за спеціальністю А2 Дошкільна освіта

# 1. Опис навчальної дисципліни

## A2 Дошкільна освіта

| Найменування показників                                                                            | Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь | Характеристика навчальної дисципліни                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
|                                                                                                    |                                                                                         | денна форма навчання                                         |
| Кількість кредитів ECTS: 3                                                                         | Галузь знань А Освіта                                                                   | Нормативна                                                   |
| Змістових модулів – 2                                                                              | Спеціальність А2 Дошкільна освіта                                                       |                                                              |
| Загальна кількість годин – 90                                                                      | Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта                                           | <b>Рік підготовки:</b>                                       |
|                                                                                                    |                                                                                         | 2-й                                                          |
|                                                                                                    |                                                                                         | <b>Семестр</b>                                               |
|                                                                                                    |                                                                                         | 4-й                                                          |
| Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 2,5 | Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр                                 | <b>Лекції</b>                                                |
|                                                                                                    |                                                                                         | 26 год.                                                      |
|                                                                                                    |                                                                                         | <b>Семінари</b>                                              |
|                                                                                                    |                                                                                         | 16 год.                                                      |
|                                                                                                    |                                                                                         | <b>Самостійна робота/ підготовка та проходження екзамену</b> |
|                                                                                                    |                                                                                         | 18 год./30год.                                               |
|                                                                                                    |                                                                                         | <b>Вид контролю:</b><br>Екзамен – 4-й семестр                |

**Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 46 %/54 %.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** вивчення дисципліни є: виховання майбутніх фахівців як свідомих громадян України; розвиток почуття патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу; сприяння усвідомленню здобувачами освіти належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи.

Основні завдання курсу:

1) подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їх особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

2) узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

3) розкрити історію суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та організаційні форми, визначити місце і роль в українській історії видатних історичних осіб;

4) висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок із світовою культурою;

5) показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань

про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним). СК6 Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК9 Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).

### **Програмні результати навчання**

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН13 Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти і використовувати їх у практичній діяльності.

РН17 Формувати національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур.

РН18 Організовувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності в групах дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН19 Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

Програма навчальної дисципліни складається з двох модулів:

**Модуль 1.** Українська державність і культура давніх часів і княжої доби, литовсько-польської та козацько-гетьманської доби (кінець XIV – початок XVIII ст.).

**Модуль 2.** Відродження ідеї державності та розвиток культури в часи перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій розвиток державності і культури 30–80-х років XX ст. та доби Незалежності України.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

##### А2 Дошкільна освіта

| Назви змістових модулів і тем                                                                                                                                                                                                                  | Кількість годин |              |        |      |        |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|--------|------|--------|----|
|                                                                                                                                                                                                                                                | денна форма     |              |        |      |        |    |
|                                                                                                                                                                                                                                                | усього          | у тому числі |        |      |        |    |
| лекц.                                                                                                                                                                                                                                          |                 | сем.         | практ. | лаб. | с. р./ |    |
| Змістовий модуль 1. Українська державність і культура давніх часів і княжої доби, литовсько-польської та козацько-гетьманської доби (кінець XIV – початок XVIII ст.).                                                                          |                 |              |        |      |        |    |
| Тема 1. Вступ. Початки державності на українських землях                                                                                                                                                                                       | 3               | 2            |        |      |        | 1  |
| Тема 2. Зародження української державності. Київська Русь. Галицько-Волинська держава                                                                                                                                                          | 5               | 2            | 2      |      |        | 1  |
| Тема 3. Культура княжої доби (IX–XIV ст.)                                                                                                                                                                                                      | 4               | 2            |        |      |        | 2  |
| Тема 4. Українська державність литовсько-польської доби                                                                                                                                                                                        | 6               | 2            | 2      |      |        | 2  |
| Тема 5. Українська культура в XIV – першій половині XVII ст.                                                                                                                                                                                   | 6               | 2            | 2      |      |        | 2  |
| Тема 6. Українська культура часів козацько-гетьманської держави (середина XVII–кінець XVIII ст.)                                                                                                                                               | 4               | 2            |        |      |        | 2  |
| Разом за змістовим модулем 1.                                                                                                                                                                                                                  | 28              | 12           | 6      |      |        | 10 |
| Змістовий модуль 2. Відродження ідеї державності та розвиток культури в часи перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій розвиток державності і культури 30–80-х років XX ст. та доби Незалежності України. |                 |              |        |      |        |    |
| Тема 7. Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII–початок XX ст.)                                                                                                                                | 5               | 2            | 2      |      |        | 1  |
| Тема 8. Українське                                                                                                                                                                                                                             | 5               | 2            | 2      |      |        | 1  |

|                                                                                                  |           |           |           |  |  |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|--|--|-----------|
| національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)                                |           |           |           |  |  |           |
| Тема 9. Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр                          | 5         | 2         | 2         |  |  | 1         |
| Тема 10. Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80 роки XX ст.) | 3         | 2         |           |  |  | 1         |
| Тема 11. Українська культура 30–80-х років XX ст.                                                | 5         | 2         | 2         |  |  | 1         |
| Тема 12. Розбудова незалежної української держави                                                | 5         | 2         | 2         |  |  | 1         |
| Тема 13. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності                                  | 4         | 2         |           |  |  | 2         |
| <b>Разом за змістовим модулем 2.</b>                                                             | 32        | 14        | 10        |  |  | 8         |
| <b>Підготовка та проходження екзамену:</b>                                                       | <b>30</b> |           |           |  |  | <b>30</b> |
| <b>Разом</b>                                                                                     | <b>90</b> | <b>26</b> | <b>16</b> |  |  | <b>48</b> |

### 5. Теми семінарських (практичних) занять

| № з/п | Назва теми                                                                                                 | Кількість годин |
|-------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.    | Зародження української державності. Державність східних слов'ян. Київська Русь. Галицько-Волинська держава | 2               |
| 2.    | Українська державність у складі Великого Литовсько-Руського князівства та Речі Посполитої (XIV–XVII ст.)   | 2               |
| 3.    | Українська культура в XIV – першій половині XVII ст.                                                       | 2               |
| 4.    | Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)                               | 2               |
| 5.    | Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII – початок XX ст.)  | 2               |
| 6.    | Національно-визвольний рух і державотворчі процеси                                                         | 2               |

|    |                                           |    |
|----|-------------------------------------------|----|
|    | 1917–1921 рр.                             |    |
| 7. | Українська культура 30–80-х років XX ст.  | 2  |
| 8. | Розбудова незалежної української держави. | 2  |
|    | Разом                                     | 16 |

## 6.Самостійна робота

| № з/п | Зміст завдання                                                                                                              | Кількість годин |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.    | Вступ. Державотворчі процеси в епоху раннього середньовіччя. Формування Руської держави у IX - першій половині XI ст.       | 1               |
| 2.    | Політичні трансформації Русі-України у др. пол. XI- пер. пол. XIII ст.                                                      | 1               |
| 3.    | Державно-правовий та політичний статус українських земель у XIV – пер. пол. XVI ст.                                         | 2               |
| 4.    | Суспільно-політичний феномен українського козацтва.                                                                         | 2               |
| 5.    | Українська революція середини XVII ст.                                                                                      | 2               |
| 6.    | Руїна та її наслідки. Україна у добу гетьмана Івана Мазепи.                                                                 | 2               |
| 7.    | Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії.                    | 1               |
| 8.    | Інституційний розвиток та ідейні основи українського руху наприкінці XVIII- XIX ст.                                         | 1               |
| 9.    | Модернізація українського суспільства на початку XX ст.                                                                     | 1               |
| 10    | Українська національна революція 1917-1922 років.                                                                           | 1               |
| .     |                                                                                                                             |                 |
| 11    | Національно-визвольний рух в Україні 20-х – 80-х років XX ст.: еволюція світоглядних концепція, форм та методів діяльності. | 1               |
| .     |                                                                                                                             |                 |
| 12    | Українські державотворчі процеси в умовах незалежності.                                                                     | 1               |
| .     |                                                                                                                             |                 |
| 13    | Україна в сучасній системі міжнародних відносин.                                                                            | 2               |
| .     |                                                                                                                             |                 |
|       | Самостійна робота                                                                                                           | <b>18</b>       |
|       | Підготовка та проходження екзамену                                                                                          | <b>30</b>       |
|       | <b>Разом</b>                                                                                                                | <b>48</b>       |

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової  
передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських  
(практичних) заняттях**

**2 бали (незадовільно)** – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями.

**3 бали (задовільно)** – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

**4 бали (добре)** – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

**5 балів (відмінно)** – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

## **7. Методи навчання**

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

## 8. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: залік у 4-ому семестрі.

## 9. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни

| Рівень навчальних досягнень | Оцінка | Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                             |        | семінарське заняття                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | самостійна робота                                                                                                                                                                                                         |
| I. Незадовільно             | 2      | Правильні відповіді на питання проблемного характеру складають 30%. Відповідь здобувача освіти при відтворенні навчального матеріалу – елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення, здобувач не володіє необхідними теоретичними знаннями, не може аналізувати історичний матеріал, вирішувати проблему | Має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, виконує менше 50% самостійної роботи. Правильні відповіді на питання середнього рівня складають 90%, виконує 30% тестів. Робота зовсім не відповідає вимогам оформлення |
| II. Задовільно              | 3      | Правильні відповіді на питання проблемного характеру складають 100%. Здобувач фахової передвищої освіти відтворює основний навчальний матеріал в обсязі двох третин. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Здобувач може поверхово аналізувати та робити певні висновки                                                          | Виконує 100% самостійної роботи за допомогою викладача. Правильні відповіді на питання середнього рівня складають 100%, виконує 65% тестів. Робота оформлена з порушенням вимог                                           |
| III. Добре                  | 4      | Правильні відповіді на питання проблемного характеру складають 100%. здобувач фахової передвищої освіти достатньо володіє навчальним матеріалом. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована. Допускає помилки в характеристиці явищ і                                                                                                          | Виконує 100% самостійної роботи, але потребує консультації викладача. Правильні відповіді на середній і достатній рівень складають 100%                                                                                   |

|                 |   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                 |
|-----------------|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
|                 |   | подій, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить прикладів. Допустимі 3-4 неточності в несуттєвих висновках                                                                                                                                                                                                                                   |                                 |
| IV.<br>Відмінно | 5 | Здобувач фахової передвищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована. Вільно володіє визначеними програмою дисципліни знаннями і уміннями, правильно, в достатній кількості і логічній послідовності добирає необхідні для відповіді факти, чітко і грамотно висловлює свою думку, вірно вирішує проблему | Виконує 100% самостійної роботи |

## 10. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

## 11. Рекомендована література

1. Бойко О. Д. Історія України. Київ : Академвидав, 2017.
2. Бойко О. Д. Історія України. Київ, 2002.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України. Тернопіль : Видавництво Ранок, 2018.
4. Гончарук П. С. Історія України з найдавніших часів до початку XX століття : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 528 с.
5. Грицак Я. Й. Нариси з історії України : посібник, 9–11 кл. Київ : Генеза, 2013.
6. Гупан Н. М., Пометун О. І. Історія України : посібник, 10 кл. Київ : А.С.К., 2015.
7. Гусєв В. І. Історія України : навч. посіб. 2013.

8. Гусєв В. І. та ін. Історія України : посібник, 10–11 кл. Київ : Вища школа, 2017.
9. Зінкевич Р. Д., Ратушна О. М., Нагірняк А. Я. Історія державності та культури України. Львів : Політехніка, 2020.
10. Історія України : підручник для ВНЗ / за ред. Ю. Д. Зайцева. Львів : Світ, 2017.
11. Історія України : хрестоматія, 10–11 кл. / за ред. В. І. Гусєва. Київ : Вища школа, 2015.
12. Історія української культури : підручник / В. А. Качкан. Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021.
13. Качкан В. А. Історія української культури : підручник : Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021.
14. Мицик Ю. А. Історія України. Київ, 2016.
15. Нариси з історії України : посібник, 10–11 кл. / за ред. В. А. Смолія. Генеза, 2017.
16. Островський В. В. Історія України. 2017.
17. Перегуда Є. В., Деревінський В. Ф., Дьомкін П. О. Історія української державності та культури : курс лекцій. Київ Тернопіль :КНУБА, 2024.
18. Рент О. П., Малій О. В. Історія України : посібник, 10 кл. Фаренгейт, 2013.
19. Світлична В. В. Історія України : навч. посіб. 2010.
20. Сушко А. І., Краснопольська Т. М. Історія української культури : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2018. 62 с.
21. Шевчук В. П. Історія України : навч. посіб., 11 кл. Прем'єра, 2017.
22. Юрій М. Ф. Історія України : навч. посіб. 2014.

## Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ.  
<http://www.nbuv.gov.ua/>

### Інтернет:

|                                                                             |                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| <a href="http://www.history.org.ua">www.history.org.ua</a>                  | Інститут історії Національної Академії наук України          |
| <a href="http://www.nbuv.gov.ua">www.nbuv.gov.ua</a>                        | Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського         |
| <a href="http://www.memory.gov.ua">www.memory.gov.ua</a>                    | Український інститут національної пам'яті                    |
| <a href="http://history.vn.ua">history.vn.ua</a>                            | Книги та підручники з історії України та всесвітньої історії |
| <a href="http://www.thehistorynet.com">www.http://www.thehistorynet.com</a> | Інформація з всесвітньої історії (англомовний сайт)          |
| <a href="http://www.nsta.org">www.nsta.org</a>                              | NSTA (Британське наукове співтовариство вчителів)            |
| <a href="http://www.cossackdom.com">www.cossackdom.com</a>                  | Історія українського козацтва                                |